

Nr 110.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1932 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för biträdande föreståndarinnan Elin Thörn att för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig viss tjänstgöring.

(2:a avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 22 januari 1932 dagtecknad proposition, nr 51, vilken hänvisats till statsutskottet för förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen medgiva att ämneslärarinnan och biträdande föreståndarinnan vid statens högre lärarinneseminarium i Stockholm Elin Hilda Sofia Lovisa Thörn må för erhållande av ålderstillägg vid sin befattning tillgodoräkna sig 10 år av den tid hon tjänstgjort vid statsunderstödd enskild läroanstalt samt att ålderstillägg, som på grund av en beviljad dylik rätt kan ifrågakomma, må åtnjutas från och med den 1 januari 1932.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till omförmälda statsrådsprotokoll.

Enligt gällande lönetursbestämmelser för lärarpersonal vid de allmänna läroverken och statens därmed jämförliga läroanstalter är rätten att tillgodoräkna arbete utom statens tjänst för erhållande av ålderstillägg i huvudsak inskränkt till att avse tjänstgöring vid kommunal mellanskola. Förslag, åsyftande rätt för dylik lärarpersonal att i större utsträckning än hittills tillgodoräkna sig arbete utom statens tjänst för uppflyttning i högre lönegrad hava emellertid vid olika tillfällen framlagts. Redan den s. k. lärarnas lönekommitté föreslog i sitt den 15 augusti 1923 avgivna betänkande, att det för statsdepartementen m. fl. ämbetsverk antagna lönesystemet skulle gälla jämväl i fråga om lärarpersonalen, något som skulle innebära, att å lärarpersonalen bleve tillämpligt stadgandet i 11 § i avlöningsreglementet den 22 juni 1921, att Kungl. Maj:t efter prövning i varje särskilt fall må helt eller delvis tillgodoräkna befattningshavare jämväl den tid, han utom statens tjänst utfört sådant arbete av direkt allmännyttig beskaffenhet, som i avseende på sin art och omfattning finnes ur det allmännas synpunkt svara mot, vara jämförbart med eller av högre värde än det arbete han har att utföra å befattningen.

Och den s. k. 1928 års lönekommitté föreslog i sitt den 21 juli 1930 avgivna betänkande med förslag till löneroglering för befattningshavare vid undervisningsväsendet ett stadgande av den innebörd, att om tjänsteman — utöver vissa angivna fall — i statens eller det allmännas tjänst utfört arbete eller fullgjort uppdrag, som funnes vara av beskaffenhet att skäpligen böra tillgodoräknas honom vid bestämmandet av hans placering i löneklass i den erhållna ordinarie befattningen, det skulle bero på Kungl. Maj:ts prövning, om och i vad mån dylikt tillgodoräknande finge äga rum.

Hos Kungl. Maj:t har nu ämneslärarinnan vid statens högre lärarinneseminarium i Stockholm och den därmed förenade normalskolan för flickor, biträdande föreståndarinnan vid seminariet Elin Hilda Sofia Lovisa Thörn hemställt att för uppflyttning i högre lönegrad få tillgodoräkna sig tidigare tjänstgöring vid privatläroverk.

Elin Thörn är född den 1 oktober 1888, tjänstgjorde såsom ordinarie ämneslärarinna läsåren 1912—1915 vid statsunderstödd högre flickskola och från och med höstterminen 1915 till och med höstterminen 1921 vid statsunderstödd högre samskola, innehade under tiden januari 1922—maj 1925 anställning såsom lärarinna i svensk familj i Japan, tjänstgjorde åter såsom ordinarie ämneslärarinna vid statsunderstödd högre samskola läsåren 1925—1930 samt kallades och utnämndes att från och med den 1 september 1930 vara ämneslärarinna vid högre lärarinneseminarium och normalskolan. Därjämte förordnades hon till biträdande föreståndarinnas vid seminariet från och med samma dag. Hon anhåller nu att för uppflyttning i högre lönegrad få tillgodoräkna sig tio år av sin ovannämnda tjänstgöring vid enskilda statsunderstödda läroanstalter samt att ålders-tillägg, som på grund härav kan komma att tillerkännas henne, må få uppbäras från och med den 1 januari 1931.

Rektor vid högre lärarinneseminarium och skolöverstyrelsen hava tillstyrkt bifall till ansöknigen.

Statskontoret har i utlåtande den 10 februari 1931 anfört följande:

Såväl sökanden som skolöverstyrelsen hava erinrat, att 1927 års riksdag medgivit, att en var av ämneslärarinnorna och biträdande föreståndarinnorna vid statens högre lärarinneseminarium Gerda von Sydow och Kerstin Fjetterström finge för erhållande av ålderstillägg vid sin befattning tillgodoräkna sig 10 år av den tid, varunder hon tjänstgjort vid statsunderstödd enskild läroanstalt. I anledning härav vill statskontoret framhålla, att nämnda lärarinnor före tillträdet av statstjänst innehaft anställning i en följd vid enskild statsunderstödd läroanstalt, von Sydow under 26 och Fjetterström under 31 läsår. I förevarande fall har sökanden före tillträdet av statstjänst innehaft anställning vid enskild statsunderstödd läroanstalt under 14 1/2 läsår, varav icke mer än 5 varit i en följd med hennes senare statsanställning. Därest 11 § i avlösningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, hade varit tillämplig å sökanden, torde hon jämlikt nämnda paragrafs 2 mom., sådant nämnda författningsrum ansetts böra tillämpas, endast kunnat tillgodoräknas den tid, varunder hon

i en följd med statsanställningens tjänstgjort vid enskild statsunderstödd läroanstalt, efter avdrag av tre år. Under angiven förutsättning skulle hon således endast få tillgodoräkna två år och först från och med den 1 januari 1934 komma i åtnjutande av första ålderstillägget. Då enligt statskontorets mening anledning icke föreligger att bereda sökanden en gynnsammare ställning i förevarande avseende, än om nämnda bestämmelse i avlöningsreglementet för civilförvaltningen varit å henne tillämplig, och då det synes sannolikt, att vid den tidpunkt, då frågan om hennes uppflyttning i högre lönegrad, på sätt nyss nämnts, kan bliva aktuell, sådana avlöningsbestämmelser gälla, att spörsmål av nu ifrågasvarande slag icke behöva underställas riksdagens prövning, har statskontoret icke ansett sig böra tillstyrka framställning till riksdagen om tillgodoräknande av ifrågasvarande tjänstgöring.

För egen del har departementschefen anfört följande:

Den föreliggande framställningen åsyftar en avvikelse från de bestämmelser, som gälla för, bland andra, lärarpersonalen vid högre lärarinneseminariet. Som jag redan nämnt, föreligga visserligen förslag, som avse en generell lösning av de frågor, till vilka det föreliggande ärendet lärer vara att räkna, men med genomförande av dessa förslag torde ännu dröja. Jag anser därför, att förevarande framställning redan nu bör upptagas till prövning och i likhet med seminariets rektor och skolöverstyrelsen håller jag före, att goda skäl tala för bifall till framställningen. Rektor och skolöverstyrelsen hava erinrat om att Kungl. Maj:t genom proposition till 1927 års riksdag hemställt om liknande rätt för ämneslärarinnorna och biträdande föreståndarinnorna vid ifrågasvarande läroanstalt Gerda von Sydow och Kerstin Fjetterström samt att riksdagen bifallit denna hemställan. Riksdagens bifall lämnades visserligen med viss tvekan och med fäst avseende å den särskilda ställning, som högre lärarinneseminariet intog såsom statens enda utbildningsanstalt i sitt slag samt under uttrycklig förutsättning, att ett bifall till propositionen icke finge tagas till intäkt för liknande anspråk från befattningshavare, som i avlöningshänseende möjligen kunde befinnas jämförliga med nyssnämnda biträdande föreståndarinnor. Såsom skolöverstyrelsen framhållit, gäller det emellertid här icke en befattningshavare, som i avlöningshänseende möjligen kan befinnas jämförlig med de två nämnda biträdande föreståndarinnorna, utan innehavaren av alldeles samma tjänst som den ena av dem innehade. Alldeles samma skäl torde därför föreligga för ett bifall till den förevarande framställningen, som år 1927 åberopades av Kungl. Maj:t för den framställning, det då gällde och som av riksdagen bifölls. Jag vill särskilt erinra om vad som då anfördes, nämligen att stor vikt alltid lagts uppå att såsom föreståndarinnor vid ifrågasvarande läroanstalter få lärarinnor, som med framstående pedagogisk skicklighet förena grundlig och mångsidig erfarenhet från de läroanstalter, i främsta rummet de högre flickskolorna, för vilka seminariet utbildar lärarinnor. Då dylik erfarenhet främst kan väntas hos lärarinnor vid högre flickskolor, är det vanligen bland dem, som man haft att söka personer, lämpade att bekläda de viktiga föreståndarinneposterna vid seminariet. Så har varit fallet även med den befattningshavare, om vilken nu är fråga.

Vad beträffar det avbrott i tjänstgöringen vid statsunderstödd enskild läroanstalt, som statskontoret anfört som skäl mot ett tillstyrkande från dess sida av framställningen, bör det framhållas, att detsamma förorsa-

kades av en verksamhet i enskild tjänst, som var väsentligen likartad eller, för att använda författningsbestämmelsens ord, »jämförbar» med den övriga tjänstgöring, som sökanden åberopar. Denna verksamhet innebar alltså intet avsteg från den gärning, sökanden gjort till sin livsuppgift. Det torde ej heller böra förbises, att ifrågavarande lärarverksamhet i enskild tjänst var förlagd till ett avlägset kulturland, där vistelsen bör hava varit av värde för sökandens utveckling och förkovran i sitt kall. Jag vill erinra, att det i förevarande fall icke gäller för sökanden att för lönetursberäkningen tillgodoräkna sig verksamheten utomlands utan allenast att få det hinder undanröjt, som ligger i att hennes mer än 14-åriga tjänstgöring vid enskilda skolor avbrutits av nämnda verksamhet utomlands. Enligt min mening bör detta avbrott icke betaga henne den sökta förmånen att för erhållande av ålderstillägg tillgodoräkna sin föregående tjänstgöring vid enskild läroanstalt.

Jag anser mig alltså böra förorda, att förslag om rätt för nu ifrågavarande lärarinna att för lönetur tillgodoräkna sig intill tio år av sin tjänstgöring vid enskild statsunderstödd läroanstalt nu avlåtes till riksdagen. Med hänsyn till att ålderstilläggsberäkningen för lärarpersonalen vid statens läroanstalter gäller för kalenderår, anser jag mig även böra förorda, att ålderstillägg, som på grund av den gjorda framställningen må bliva sökanden tillerkänt, må åtnjutas från och med den 1 januari 1932.

De invändningar, som av statskontoret i dess i ärendet avgivna yttrande riktats mot förslaget om rätt för biträdande föreståndarinnan Elin Thörn att för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig viss tjänstgöring, hava syns utskottet vara av avgörande betydelse. Ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle, såsom statskontoret påpekat, innebära, att i detta enskilda fall gynnsammare beräkningsgrunder tillämpades, än om de allmänna bestämmelserna i avlöningsreglementet varit i berörda fall gällande. För ett sådant förfarande synas tillräckliga skäl icke hava blivit anförda. Utskottet anser sig därför böra avstyrka Kungl. Maj:ts förslag och hemställer fördenskull,

*Utskottets
yttrande.*

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke måtte vinna riksdagens bifall.

Stockholm den 24 maj 1932.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.